

DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Dalyko (modulio) pavadinimas anglų kalba	Kodas
Politinė geografija ir valstybės valdymas	Political geography and state management	VGPG 2126/7

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: doc. dr. Rolandas Tučas Kitas (-i): -	VU CHGF Geomokslų institutas Adresas: M. K. Čiurlionio g. 21/27, LT-03101

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) lygmuo	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	–	Pasirenkamasis

Igyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Auditorinė	5 semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Nėra	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): Nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	133	64	69

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos		
Politinė geografija ir valstybės valdymas dalyko tikslas – ugdyti studentų analitinį ir kritinį mąstymą vertinant pasaulio politinio žemėlapių struktūrą bei jos susiformavimo priežastis, valstybės valdymo organizavimą, suteikti bendras žinias apie politinės geografijos mokslo raidą, metodus bei pagrindines teorijas.		
Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Siekiant geriau pažinti pasaulio ir Lietuvos teritorijos politinę struktūrą, valstybės valdymo sampratą, gebės analizuoti susijusias mokslines publikacijas, kitus šaltinius, vertinti, analizuoti ir interpretuoti duomenis, apibendrinti informaciją.	Informacijos paieška, rašto darbo rengimas ir temos pristatymas seminare.	Rašto darbas (referatas) ir pranešimas seminare, dalyvavimas diskusijose seminarų metu.
Turės fundamentalių žinių apie pasaulio šalių bei visuomenių politinę įvairovę, jos susiformavimo priežastis bei raidą, visuomenės ir gamtos sąveiką.	Probleminis dėstymas, demonstravimas, grupės diskusija, informacijos paieška, rašto darbo bei pranešimo rengimas ir pristatymas seminare.	Rašto darbas (referatas) ir pranešimas seminare, egzaminas.
Turės politinės geografijos ir politologijos mokslo žinių geografijos studijų kryptių grupės profesijos tikslams pasiekti, mokslinei filosofinei pasaulėžiūrai formuoti, erudicijai ir saviraiškai ugdyti.		
Taikys žinias nuosekliai ir kritiškai vertinant pasaulio politinio žemėlapių struktūrą bei jos raidą, pasaulio geopolitinę sanklodą, susiformavusius politinius skirtumus visuomenėje bei jų priežastis, keliant hipotezes, formuluojant paaiškinimus, išryškinant įvairių koncepcijų pranašumus ir trūkumus.		

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
Įvadas į kursą. Dalyko aprašo ir literatūros pristatymas.	1						1		
1. VALSTYBĖS VALDYMO PAGRINDAI									
1.1. Valstybės valdymo samprata. Valstybės valdymo samprata. Politinės sistemos samprata. Valstybės valdymo ir politinės sistemos santykis.	2						2	2	
1.2. Interesų grupės, politinės partijos ir partinės sistemos. Istorinė interesų grupių raida. Interesų grupių tipologija, funkcijos ir veiklos būdai. Interesų grupės Lietuvoje. Politinių partijų kilmė ir samprata. Politinės ideologijos samprata, pagrindinės politinės ideologijos. „Politinės“ kairės, „politinės dešinės“, „politinio centro“ samprata. Politinių partijų tipologija. Partinės sistemos samprata. A. Lijphart ideologinės partinių sistemų klasifikacijos dimensijos. Partinių sistemų tipologija (pagal G. Sartori ir kt.). Partinių sistemų dinamika. Koalicijų politika. Lietuvos politinės partijos ir partinė sistema.	4		1				5	6	literatūros analizė, pranešimas, diskusija, papildymai seminaro tema
1.3. Valdžių pasidalijimo principas. Teisinis valstybės valdymo pagrindas. Įstatymų leidyba: parlamento funkcijos valstybės valdyme, parlamento struktūra. Vykdomoji valdžia: vykdomosios valdžios padalinimas tarp prezidento ir vyriausybės, vykdomosios valdžios funkcijos, vyriausybės organizacinė struktūra. Teisminė valdžia: teisminės valdžios funkcijos valstybės valdyme, teisminės valdžios organizacinė struktūra.	4		1				5	6	
1.4. Valdžios politinė teritorinė organizacija. Valdymo centralizavimo pobūdis. Vietos savivaldos organizavimas. Regioninio valdymo organizavimas.	2		1				3	3	
2. POLITINĖS GEOGRAFIJOS SAMPRATA IR RAIDA									
2.1. Politinės geografijos samprata. Politinės geografijos objektas. Politinės geografijos vieta mokslų sistemoje. Politinės geografijos struktūra. Politinės geografijos paskirties samprata ir jos kaita.	2						2	1	literatūros analizė, pranešimas, diskusija, papildymai seminaro tema
2.2. Politinės geografijos mokslo raida. Geografinio determinizmo užuomazgos, geografijos ir politikos santykis Antikoje. Politinės geografijos formavimosi prielaidos viduramžiais ir Renesanse. Politinės geografijos raidos etapai. Politinė geografija XIX a. pabaigoje – XX a. pirmoje pusėje. Politinės geografijos mokyklų formavimasis. Politinė geografija po II-ojo pasaulinio karo (iki XX a. 8-ojo dešimtmečio).	2		1				3	1	

Politinės geografijos krizė ir atgimimas. Naujoji politinė geografija. Šiuolaikinės Politinės geografijos mokyklos (anglų-amerikiečių, vokiečių, rusų, prancūzų). Politinės geografijos mokslo raida Lietuvoje.									
2.4. Geopolitikos samprata. Politinės geografijos ir geopolitikos santykis. Geopolitikos mokslo raidos etapai. Geopolitikos mokslo raida Lietuvoje. Geopolitikos mokslo struktūra. Pagrindinės geopolitinės koncepcijos. Geopolitinio kodo samprata. Geopolitiniai ciklai. Šiandienos pasaulio geopolitinė struktūra ir jos raida XX a. antroje pusėje.	4		2					6	4
2.5. Elektorinės (rinkimų) geografijos (EG) pagrindai. EG tyrimo objektas. Rinkimų sistemos samprata ir tipologija. Elektorinių teritorinių vienetų (rinkimų apygardų) formavimo principai. Manipuliavimas elektorinių teritorinių vienetų ribomis ir dydžiu, džerimanderingo reiškiny. Elektorinių teritorijų sistemos. Politines įtampas formuojantys veiksniai. Vietos įtaka rinkėjų politinėms nuostatoms (teritorinio konteksto efektai). Elektorinės teritorinės struktūros samprata ir struktūra.	4		2					6	4
3. PASAULIO POLITINIS ŽEMĖLAPIS									
3.1. Pasaulio politinio žemėlapio samprata ir subjektai. Pasaulio politinio žemėlapio samprata. Pasaulio politinio žemėlapio raidos etapai. Šiuolaikinio pasaulio politinio žemėlapio sąranga. Pasaulio politinio žemėlapio subjektai. Menami pasaulio politiniai žemėlapiai.	3		1					4	3
3.2. Valstybė – svarbiausias pasaulio politinio žemėlapio subjektas. Pagrindiniai valstybės požymiai. Valstybių atsiradimas ir išnykimas. Valstybės teritorija ir jos sudėtis. Valstybės teritorijų įgijimo būdai. Valstybės teritorijos formų ir struktūros ypatumai. Valstybių sienos: valstybių sienų nustatymas, sienų funkcijos, valstybių sienų klasifikacija. Sostinių politinė geografija. Nepripažintos šalys ir jas atstovaujanti tarptautinės organizacijos.	4		1					5	3
3.3. Valstybių klasifikacija ir tipologija. Klasifikacija pagal politinį režimą: demokratinės valstybės, autoritarinės valstybės, totalitarinės valstybės. Klasifikacija pagal valdymo formą: monarchijos ir jų formos, respublikos ir jų formos. Klasifikacija pagal teritorijos sąrangą: unitarinės valstybės, federacijos, konfederacijos. Teritoriniai autonominiai dariniai. Klasifikacija pagal tautinės sudėties įvairovę. Klasifikacija pagal vyraujančią ideologiją ir ekonominių santykių pobūdį. Valstybių ir regionų ekonominės galios skirtumai. Valstybių ir regionų gyvenimo lygio (kokybės) skirtumai. Valstybių ir regionų karinės galios skirtumai.	4		2					6	3

literatūros analizė,
pranešimas,
diskusija, papildymai
seminaro tema

literatūros analizė,
pranešimas,
diskusija, papildymai
seminaro tema

3.4. Pasaulio vandenyno, Arkties ir Antarkties politinis žemėlapis. Jungtinių Tautų Jūrų teisės konvencija ir jos normų laikymosi geografija. Pagrindiniai politiniai ir ekonominiai dariniai pasaulinio vandenyno akvatorijoje. Hipotetinis ateities pasaulio vandenyno politinis žemėlapis. Arkties politinis žemėlapis. Antarkties politinis žemėlapis. Poliarinių regionų politinį ir ekonominį padalijimą reglamentuojantys tarptautinės teisės aktai ir suinteresuotų valstybių požiūris į juos.	4		1				5	3	literatūros analizė, pranešimas, diskusija, papildymai seminario tema
3.5. Teritorinių konfliktų įvairovė. Tarpvalstybiniai konfliktai. Konfliktai valstybių viduje: nacionaliniai išsivaduojamieji konfliktai, pilietiniai socialinio pobūdžio konfliktai, etniniai ir religiniai konfliktai. Valstybių egzistenciją ir naujų valstybių atsiradimą reguliuojančios Tarptautinės teisės normos: Valstybių teritorinio vientisumo ir sienų neliečiamumo principas; Tautų laisvo apsisprendimo principas; Tarptautinės teisės normų suderinamumo problematika. Terorizmas ir kova su juo.	4		2				6	3	
3.6. Valstybių politinė integracija ir dezintegracija. Globalinės ir regioninės valstybių sąjungos: ES, ASEAN, NATO, NVS, JT ir kt. Imperializmas XX a. II pusėje – XXI a. pradžioje. XX a. pab. imperijų žlugimas (SSSR, Jugoslavija ir kt.). Galimi ateities pasaulio politinio žemėlapio scenarijai.	4		1				5	3	
PASIRUOŠIMAS KOLIOKVIUMAMS EGZAMINUI IR JŲ LAIKYMAS								24	
IŠ VISO	48		16				64	69	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Darbas auditorijoje seminarų metu (papildymai, dalyvavimas diskusijoje)	10%	Semestro metu	Vertinama 10 balų sistemoje, vėliau sumuojant dauginama iš svorio koeficiento 0,1 (10%). <u>Balų skyrimo tvarka:</u> 2 balai: aktyviai dalyvauja diskusijose, atsako į klausimus, formuluoja problemas ir klausimus, teikia kritinių pastabų; 1 balas: dalyvauja diskusijose, atsako į užduodamus klausimus; 0 balų: nedalyvauja diskusijoje arba praleido daugiau kaip 1/3 seminarų.
Rašto darbas (referatas) ir teminis pranešimas seminare	15%	Iki paskutinės paskaitos	Vertinama 10 balų sistemoje, vėliau sumuojant dauginama iš svorio koeficiento 0,15 (15%). <u>Vertinami šie darbo aspektai:</u> 1) <u>Rašto darbas (referatas):</u> - Darbo struktūra ir apimtis (iki 2 balų) - Analizė ir išvados (iki 2 balų) - Mokslinis stilius ir tyrimo kultūra (iki 2 balų) 2) <u>Pranešimas seminare:</u> - Pranešimo turinys, struktūra ir apimtis (iki 2 balų) - Mokslinis stilius ir kalbos kultūra (iki 2 balų) Įvertinimas nepateikus rašto darbo (referato) ir auditorijai nepristačius teminio pranešimo – 0 balų.
Egzaminas	75%	Žiemos sesija	Vertinama 10 balų sistemoje, vėliau sumuojant dauginama iš svorio koeficiento 0,75 (75%). <u>Egzaminas raštu.</u> Egzamino bilietį sudaro 3 lygiaverčiai atviri klausimai paskaitų temomis (po vieną klausimą iš kiekvienos teorinės kurso dalies). Atsakymai į kiekvieną klausimą vertinami atskirai, po 10 balų, iš jų vedamas vidurkis.

			<p>Pageidaujantiems atsiskaityti etapais, taikoma kaupiamojo balo sistema – I ir II teorinės dalys atsiskaitomos neprivalomų koliokviumų metu, kurie rengiami semestro eigoje, išklausius kiekvieną dalį. Koliokviumuose atsiskaitytų dalių egzamino metu atsiskaitinėti nereikia. III teorinė dalis atsiskaitoma tik egzamino metu.</p> <p>Vertinimo kriterijai: 9-10 – Puikios arba labai geros žinios ir gebėjimai. Sugebama vertinti. 8 – geros žinios ir gebėjimai, gali būti neesminių klaidų. Sugebama apibendrinti. 7 – Vidutinės žinios ir gebėjimai, yra klaidų. Sugebama analizuoti. 6 – Žinios ir gebėjimai nesiekia vidutinių, yra esminių klaidų. Sugebama taikyti žinias. 5 – Žinios ir gebėjimai dar tenkina minimalius reikalavimus, daug klaidų. Sugebama suprasti. 1-4 – Netenkinami minimalūs reikalavimai.</p>
--	--	--	--

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privalomoji literatūra				
Agnew J.	2002	Making Political Geography		London
Baubinas R.	2002	Pasaulio politinis žemėlapis		Vilnius, Briedis
Kavaliauskas P.	2010-2011	Pasaulio geopolitinės struktūros problema	Annales Geographicae, 43-44 t., p. 29-41	Vilnius
Taylor P., Flint C.	2000	Political geography. World-economy, nation-state and locality		London
Papildoma literatūra				
Agnew J.	2003	Geopolitics. Re-visioning world politics		London and New York, Routledge
Agnew J., Livingstone D.N., Rogers A. (Eds.)	2003	Human Geography		Padstow (UK, Cornwall), TJ International Ltd.
Blacksell M.	2006	Political Geography		London and New York, Routledge
Brzezinski Z.	1998	Nebevaldomas pasaulis		Vilnius
Calvacoressi P.	2001	Pasaulio politika: 1945–2000		Vilnius, Briedis
Held D., McGrew A., Goldblatt D., Perraton J.	2002	Globaliniai pokyčiai: politika, ekonomika ir kultūra		Vilnius, Margi raštai
Juknevičius A., Matakas J.	1996	Valstybės pagrindai. Pirmas dalis		Kaunas: Technologija
Kavaliauskas P., Prunskytė J.	2012-2013	Valstybingumo teritorinės raiškos optimizavimo problema (tautų apsisprendimo teisės kontekste)	Annales Geographicae, 45-46 t., p. 45-65.	Vilnius
Koloso V.A., Mironenko N.S.	2001	Geopolitika i političeskaja geografija		Maskva: Aspekt Press
Matakas J. (Red.)	1999	Šiuolaikinė valstybė		Kaunas: KTU leidykla
Overy R.	2008	XX amžius. Pasaulio istorijos atlasas		Vilnius, Briedis
Prazauskas A., Unikaitė I.	2007	Politologijos pagrindai		Kaunas, VDU leidykla
Statkus N.	2004	Tapatybės politika etniniams konfliktams reguliuoti		Vilnius, Versus Aureus
Statkus N., Motieka E., Laurinavičius Č.	2004	Geopolitiniai kodai. Tyrimo metodologija		Vilnius: VU leidykla

Taylor P.J., van der Wusten H.	2004	Political geography: spaces between war and Peace	Benko G., Strohmayr U. (Eds.) Human geography. A History for the 21st Century	Oxford: Oxford University Press
Tuathail G. O., Dalby S., Routledge P. (Eds.)	2005	The geopolitics reader		London and New York, Routledge
Turovskij R.F.	1999	Političeskaja geografija		Moskva – Smolensk
-	-	<u>Rekomenduojami mokslo žurnalai:</u> „Political Geography“, „Progress in Human Geography“, „Geopolitic“.		-
-	-	<u>Rekomenduojamos internetinės svetainės:</u> http://www.politicalgeography.org/ ; http://www.electoralgeography.com/		-